

บันทึก

เรื่อง การคืนรถยนต์ซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ
และเจ้าพนักงานได้ยึดไว้ให้แก่เจ้าของแท้จริง

กรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ได้มีหนังสือ ที่ มท ๐๖๐๓.๓/๑๓๕๓ ลงวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๑ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่ากองกำกับการตำรวจภูธร จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้หารือกองคดี กรมตำรวจ เกี่ยวกับการคืนของกลางในคดีอาญา โดยมี ข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๓๐ เวลาประมาณ ๐๔.๐๐ น. เจ้าพนักงาน ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนได้ตรวจค้นรถยนต์ยี่ห้อโตโยต้า หมายเลขทะเบียน ๓๑๓๖ เชียงใหม่ พบฝิ่นจำนวน ๑๑ ห่อ น้ำหนักรวมสิ่งห่อหุ้มประมาณ ๑๓.๖ กิโลกรัม เหตุเกิด ที่ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ส่งให้พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง แม่ฮ่องสอนดำเนินคดีตามกฎหมาย พนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์และยึดรถยนต์ดังกล่าว พร้อมฝิ่นของกลางไว้ประกอบคดี ทางกรมสอบสวนได้ความว่า ตามวันเวลาเกิดเหตุ เจ้า พนักงานได้ตรวจค้นรถยนต์หมายเลขทะเบียน ๓๑๓๖ เชียงใหม่ ขณะตรวจค้นผู้ต้องหาทั้งหก หลบหนีและทิ้งรถยนต์ไว้ในที่เกิดเหตุ ได้ตรวจพบเอกสารต่าง ๆ ปรากฏว่าผู้ต้องหาชื่อ นายหน่ง แซ่เห่อ และได้พบฝิ่นที่ประตูด้านในของรถยนต์ทั้งสองข้าง ซึ่งแสดงว่านายหน่ง แซ่เห่อ เจ้าของ รถยนต์มีเจตนานำรถยนต์มาประกอบการกระทำความผิดกฎหมาย สำหรับรถยนต์ดังกล่าวนายหน่ง แซ่เห่อ ได้เช่าซื้อมาจากบริษัทสยามพาณิชย์ลีสซิ่ง จำกัด ซึ่งในสัญญาเช่าซื้อระบุว่าผู้เช่าซื้อจะไม่นำ รถยนต์ไปใช้ในทางที่ผิดกฎหมาย พนักงานสอบสวนเห็นว่า พยานหลักฐานเชื่อได้ว่า นายหน่ง แซ่เห่อ กระทำความผิดจริง จึงมีความเห็นควรสั่งฟ้องนายหน่ง แซ่เห่อ กับพวกที่หลบหนีไป ฐานมียาเสพติดให้โทษประเภท ๒ (ฝิ่น) ไว้ในความครอบครองโดยมิได้รับอนุญาต โดยออก หมายจับและดำเนินรูปพรรณไว้ กับมีความเห็นให้รับรถยนต์ของกลางด้วย และส่งสำนวนการ สอบสวนไปยังพนักงานอัยการจังหวัดแม่ฮ่องสอน ต่อมาบริษัทสยามพาณิชย์ลีสซิ่ง จำกัด ได้มอบ อำนาจให้นายอดุลย์ ศรีชูชาติ มาขอรับรถยนต์ของกลางหมายเลขทะเบียน ๓๑๓๖ เชียงใหม่ ไป จากพนักงานสอบสวน โดยอ้างว่าบริษัทฯ ไม่ได้รู้เห็นเป็นใจเกี่ยวกับการที่นายหน่ง แซ่เห่อ นำ รถยนต์มาประกอบการกระทำความผิด กองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้พิจารณาคำร้อง ของคืนรถยนต์และพยานหลักฐานต่าง ๆ ในสำนวนการสอบสวนแล้วเห็นว่า นายหน่ง แซ่เห่อ มี เจตนาใช้รถยนต์มาประกอบการกระทำความผิด ซึ่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๐๒ ได้บัญญัติไว้ว่า “บรรดา ยาเสพติดให้โทษ ประเภท ๑, ๒, ๔ หรือประเภท ๕ เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ หรือวัตถุอื่น ซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ให้รับเสียทั้งสิ้น” จึงได้มีความเห็นให้รับของกลาง ตามตัวบทกฎหมายดังกล่าว

ต่อมากองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้รับหนังสือของอัยการ

จังหวัดแม่ฮ่องสอนแจ้งว่า คดีนี้พนักงานอัยการมีความเห็นสั่งฟ้องนายหน้าง แซ่เห่อ ผู้ต้องหา สำหรับรถยนต์ของกลางหากยึดไว้เป็นเวลานานอาจเกิดความเสียหายและอาจเป็นเหตุให้บริษัท ยื่นฟ้องกรมตำรวจเป็นคดีแพ่งขอเรียกทรัพย์สินคืนและเรียกค่าเสียหายได้อันจะทำให้เกิดความยุ่งยากในการแก้ต่างคดีแพ่งอีก พนักงานอัยการจึงได้แนะนำให้คืนรถยนต์ของกลางให้กับบริษัท สยามพาณิชย์ลีสซิ่ง จำกัด กองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดแม่ฮ่องสอนพิจารณาหนังสือของ อัยการจังหวัดแม่ฮ่องสอนแล้วไม่อาจสั่งเกี่ยวกับรถยนต์ของกลางดังกล่าวเพราะไม่อยู่ในอำนาจที่จะสั่งการเด็ดขาดได้ และตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะที่ ๑๕ บทที่ ๑ ข้อ ๔๑๕ (๒) วรรคสอง กำหนดไว้ว่า “ถ้าศาลมิได้สั่งการเกี่ยวกับของกลาง ก็ให้ผู้รักษาติดต่อกับพนักงาน อัยการผู้ว่าคดีนั้นยื่นคำร้องขอคำสั่งศาลเกี่ยวแก่ของกลางนั้นต่อไป ถ้าศาลสั่งว่าของกลางนั้นเป็น หน้าที่ของพนักงานสอบสวนพิจารณาดำเนินการ ก็พิจารณาดำเนินการไปตามความเหมาะสมได้” ในกรณีนี้ บริษัทสยามพาณิชย์ลีสซิ่ง จำกัด ได้ยื่นคำร้องขอคืนรถยนต์ของกลางจากพนักงาน อัยการแล้ว พนักงานอัยการไม่ได้สั่งเด็ดขาดเกี่ยวกับของกลาง เพียงแต่ใช้คำว่าแนะนำให้คืนของ กลางให้กับบริษัทสยามพาณิชย์ลีสซิ่ง จำกัด เท่านั้น ประกอบกับในทางกฎหมายและระเบียบ ต่างๆ ยังระบุการสั่งการเกี่ยวกับของกลางไม่ชัดเจน หากปฏิบัติไปอาจเกิดความเสียหายต่อทาง ราชการได้ สำหรับรถยนต์ของกลางได้เก็บรักษาไว้ที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน หากเก็บไว้นานตามอายุความแล้วอาจเสื่อมสภาพไปตามกาลเวลาได้ กองกำกับการตำรวจภูธร จังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงหารือว่า ตามที่อัยการจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้แนะนำให้คืนของกลางให้กับ บริษัทสยามพาณิชย์ลีสซิ่ง จำกัด นั้น เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และผู้กำกับการ ตำรวจภูธรจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีอำนาจคืนรถยนต์ของกลางให้กับเจ้าของตามที่พนักงานอัยการ แนะนำให้คืนรถยนต์นี้ได้หรือไม่ และรถยนต์หมายเลขทะเบียน เชียงใหม่ ป-๓๑๓๖ นี้ จะ จำหน่ายก่อนครบกำหนดอายุความ ๒๐ ปี ได้หรือไม่

กรมตำรวจพิจารณาแล้วเห็นว่า รถยนต์ของกลางในคดีนี้ผู้ต้องหาได้ใช้ในการขน ยาเสพติดให้โทษ (ฝิ่น) ซึ่งตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๐๒ ได้ บัญญัติให้รับเสียทั้งสิ้น เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้รับแล้ว ถ้าปรากฏว่าเจ้าของกรรมสิทธิ์แท้จริงใน รถคันดังกล่าวมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดก็สามารถยื่นคำร้องต่อศาลขอคืน รถยนต์ดังกล่าวได้ภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด หรือถ้ามีการยื่นฟ้องต่อศาล ไว้แล้วก็สามารถร้องขอคืนได้ก่อนคดีถึงที่สุดตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๑๔๓/๒๕๐๖ แต่ ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ปรากฏว่า พนักงานอัยการได้มีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหา แต่ยังไม่มีการฟ้องร้องต่อ ศาลเพราะผู้ต้องหาหลบหนี และคดีมีอายุความถึง ๒๐ ปี ดังนั้น หากพนักงานสอบสวนยึด รถยนต์ดังกล่าวไว้อาจเกิดความเสียหายได้ กรมตำรวจจึงขอหารือคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า ใน กรณีเช่นนี้พนักงานสอบสวนจะสามารถคืนรถยนต์ของกลางให้กับเจ้าของแท้จริงไปก่อนหรือ จะต้องปฏิบัติอย่างไร

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) ได้พิจารณา ปัญหาดังกล่าว โดยได้ฟังคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมตำรวจและกรมอัยการ)

และผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา) แล้วเห็นว่า มาตรา ๘๕^๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้จนกว่าคดีถึงที่สุดทบทวนบัญญัติดังกล่าวหมายความว่า แม้ว่าคดีจะยังไม่ถึงที่สุด หากมีผู้มีสิทธิเรียกร้องของคืนสิ่งของนั้น และพนักงานสอบสวนเห็นว่าสิ่งของนั้นไม่จำเป็นต้องใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี พนักงานสอบสวนก็อาจคืนสิ่งของนั้นได้ก่อนคดีถึงที่สุด แต่สำหรับสิ่งของหรือทรัพย์สินที่ยึดไว้เป็นพยานหลักฐานในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ นั้น มาตรา ๑๐๒ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ บัญญัติว่า “บรรดา ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ ประเภท ๒ ประเภท ๔ หรือประเภท ๕ เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ หรือวัตถุอื่นซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ริบเสียทั้งสิ้น” ซึ่งอำนาจริบทรัพย์สินเป็นอำนาจของศาล ดังนั้นในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้ยึดทรัพย์สินต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษไว้ ถ้าทรัพย์สินนั้นเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ ประเภท ๒ ประเภท ๔ หรือประเภท ๕ หรือเป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ หรือวัตถุอื่น ซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษซึ่งอาจอุกิริบได้ตามมาตรา ๑๐๒ นี้แล้ว พนักงานสอบสวนก็ต้องยึดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นเพื่อพนักงานสอบสวนจะได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นต่อไป ทั้งนี้เพราะเมื่อพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษไม่ได้บัญญัติเรื่องการคืนทรัพย์สินที่ยึดไว้ การคืนทรัพย์สินดังกล่าวจึงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ในมาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา^๒ ซึ่งเป็นอำนาจของศาล พนักงานสอบสวนจะสั่งคืน

^๑ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๘๕ เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหาและยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

การค้นนั้นจักต้องทำโดยสุภาพ ถ้าค้นผู้ต้องหาต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น

สิ่งของใดที่ยึดไว้ เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้วก็ให้คืนแก่ผู้ต้องหาหรือแก่ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องของคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

^๒ ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๓๓ ในการริบทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้อีกด้วย คือ

(๑) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ

(๒) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด

เว้นแต่ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

มาตรา ๓๖ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ริบทรัพย์สินตามมาตรา ๓๓ หรือมาตรา ๓๔ ไปแล้ว หากปรากฏในภายหลังโดยคำเสนอของเจ้าของแท้จริงว่าผู้เป็นเจ้าของแท้จริงมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ก็ให้ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สินถ้าทรัพย์สินนั้นยังคงมีอยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงาน แต่คำเสนอ

ทรัพย์สินดังกล่าวไปก่อนที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นไม่ได้

สำหรับปัญหาที่หารือ ข้อเท็จจริงปรากฏว่า รถยนต์ที่ยึดไว้เป็นยานพาหนะที่ผู้ต้องหาได้ใช้ในการขนยาเสพติดให้โทษ และการขนยาเสพติดให้โทษเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้มีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาฐานมียาเสพติดให้โทษในประเภท ๒(ฝิ่น)ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และพนักงานอัยการได้มีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาแต่ยังไม่ได้นำตัวมาฟ้องต่อศาลไม่ได้เพราะผู้ต้องหาหลบหนี รถยนต์ดังกล่าวจึงเป็นยานพาหนะซึ่งผู้ต้องหาได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯซึ่งอาจอุทธรณ์ได้ตามมาตรา ๑๐๒ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ ดังนั้น พนักงานสอบสวนจึงต้องยึดรถยนต์ดังกล่าวไว้จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับรถยนต์นั้น

สำหรับการที่อัยการจังหวัดแม่ฮ่องสอนเห็นว่า ถ้าพนักงานสอบสวนยึดรถยนต์ดังกล่าวไว้เป็นเวลานานอาจเกิดความเสียหายและอาจเป็นเหตุให้บริษัทสยามพาณิชย์ลีสซิ่ง จำกัด ซึ่งเป็นผู้ให้เช่าซื้อรถยนต์นั้นยื่นฟ้องกรมตำรวจเป็นคดีแพ่งขอเรียกทรัพย์สินคืนและอาจเรียกค่าเสียหาย นั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย ครั้งที่ ๕)เห็นว่า การที่พนักงานสอบสวนยึดรถยนต์ดังกล่าวไว้เป็นพยานหลักฐานในคดีและเป็นรถยนต์ที่อาจอุทธรณ์ได้ตามมาตรา ๑๐๒ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ พนักงานสอบสวนจึงต้องยึดรถยนต์นั้นไว้จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับรถยนต์นั้น เป็นการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวมาแล้วข้างต้น และไม่เป็นการละเมิดต่อบริษัทสยามพาณิชย์ลีสซิ่ง จำกัด อันจะต้องรับผิดชอบในทางแพ่งแต่อย่างใด ส่วนในกรณีที่บริษัทสยามพาณิชย์ลีสซิ่ง จำกัด ได้รับความเสียหายเนื่องจากรถยนต์ของตนถูกยึด บริษัทฯย่อมฟ้องผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้ให้เช่าซื้อรถยนต์ดังกล่าวจากบริษัทฯให้รับผิดชอบตามสัญญาเช่าซื้อได้อยู่แล้ว

(ลงชื่อ) วัฒนา รัตนวิจิตร

(นายวัฒนา รัตนวิจิตร)

รองเลขาธิการ ฯ

ปฏิบัติราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มิถุนายน ๒๕๓๑